

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра загальної, вікової та педагогічної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

О.Б. Жильцов

“ 01 ” “ 09 ” 2014 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальна психологія

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки 6.030103 «Практична психологія»

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність _____

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення Інститут людини

(назва інституту, факультету, відділення)

2014 – 2015 навчальний рік

Загальна психологія

Робоча програма _____ для студентів

(назва навчальної дисципліни)

за напрямом підготовки 6.030103 «Практична психологія»

Розробники: Сорокіна Олена Анатоліївна, кандидат психологічних наук,
доцент кафедри загальної, вікової та педагогічної психології,

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри загальної, вікової та педагогічної психології

Протокол від “29” серпня 2014 року № 1

Завідувач кафедри загальної, вікової та педагогічної психології

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом. Структура типова.

Заступник директора Інституту людини _____ Н.А. Клішевич

ЗМІСТ

Пояснювальна записка. .

Структура програми навчальної дисципліни

I. Опис предмета навчальної дисципліни

II. Тематичний план навчальної дисципліни.

III. Програма .

IV. Навчально-методична карта дисципліни. . . .

V. Плани семінарських занять.

VI. Самостійна робота студентів

VII. Індивідуальна навчально-дослідна робота .

VIII. Система поточного та підсумкового контролю.

IX. Методи навчання. . .

X. Методичне забезпечення курсу .

XI. Питання до екзамену. .

XII. Рекомендована література .

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Загальна психологія» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою загальної, вікової та педагогічної психології на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану для спеціальності «Практична психологія» денної форми навчання.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати бакалавр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Загальна психологія», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

«Загальна психологія» є базовою складовою частиною дисциплін психологічного циклу нормативного блоку. Її вивчення передбачає розв'язання низки *завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації*, зокрема: опанування системою знань про закономірності процесу функціонування психіки.

Мета курсу: забезпечення майбутніх психологів знаннями з загальної психології на основі теоретичних знань, озброїти уміннями і навиками визначення психологічного контексту в умовах практичної діяльності.

Завдання курсу:

- формування уявлення про психічну активність як засіб відображення та перетворення навколишнього світу; аналіз закономірностей функціонування психіки;
- розширення світоглядного і професійного горизонту в результаті ознайомлення з розвитком психології як науки;
- ознайомлення з структурними компонентами психіки та їх взаємозв'язком;
- набуття студентами навичок пояснення і використання в практичній діяльності особливостей перебігу психічних процесів, функціонування психічних станів та прояву психічних властивостей.
- формування студентами навичок свідомого самоконтролю та саморегуляції власних психічних станів та поведінки;

У процесі вивчення курсу важливо зосередити увагу на *засвоєнні знань* із таких питань: поняття про психологічні знання і методи психології, психологія як наука та етапи і особливості її розвитку, структура психічних явищ та їх взаємозв'язок, аналіз прояву психічних явищ та їх психологічний зміст. Підвищенню ефективності семінарських занять сприятиме передбачене програмою виконання навчально-дослідницьких завдань, зокрема реферативних досліджень з історії розвитку психології, актуальних проблем розвитку психології.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- основні категорії, поняття загальної психології;
- історичні передумови, перспективи розвитку психології;
- головні теоретичні напрями сучасної психології
- теоретично обґрунтовані методи дослідження психічних процесів та особистості.

вміти:

- дотримуватися певного методологічного підходу до психологічного дослідження та аналізу психічних процесів та особистості клієнта;
- орієнтуватися у різноманітних теоріях, критично аналізувати різні підходи до основних психологічних категорій, враховувати отримані знання в практичній діяльності;
- визначати основні властивості особистості, психологічні механізми детермінації її поведінки;

враховувати індивідуальність, неповторність, внутрішній потенціал самотворення особистості

Дана навчальна дисципліна вивчається протягом 2-х семестрів. Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить **288 год.**, із них **50 год.** – лекції, **48 год.** – семінарські заняття, **126 год.** – самостійна робота, самостійна робота з підготовки до іспиту -36 год.

Вивчення бакалаврами навчальної дисципліни "Загальна психологія" завершується складанням екзамену у 2-му семестрі.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс:	Напрямок, спеціальність, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>8 кредитів</i> Змістові модулі: <i>7 модулів</i> Загальний обсяг дисципліни (години): <i>288 годин</i> Тижневих годин: <i>4 години</i>	Галузь знань <i><u>0301 "Соціально-політичні науки"</u></i> Шифр та назва напрямку: <i><u>6.030103</u></i> <i><u>практична психологія</u></i> Освітньо-кваліфікаційний рівень <i>"бакалавр"</i>	Нормативна Рік підготовки: <i>1.</i> Семестр: <i>1-2</i> Аудиторні заняття: <i>126 години, з них:</i> Лекції (теоретична підготовка): <i>50 годин</i> Семінарські заняття: <i>48 годин</i> Практичні заняття: <i>0 годин</i> Індивідуальна робота: <i>14 годин</i> Самостійна робота: <i>126 годин</i> Самостійна робота з підготовки до іспиту – <i>36 год.</i> Модульний контроль: <i>14 годин</i> Вид контролю: <i>1 іспит (2-й семестр).</i>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекції	Практичні	Семінарські	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Змістовий модуль І									
ВСТУП. ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА.									
1	Предмет психології, її задачі			2		2	1	4	
2	Методологічні принципи психології			2		2		4	
3	Методи психології.			2		2	1	4	
4	Психологія в структурі сучасних наук.			2		2		4	
Разом:		36	20	8	-	8	2	16	2
Змістовий модуль ІІ									
ПСИХІКА ЯК ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГІЇ									
5	Поняття про психіку			2		2	1	4	
6	Еволюція психіки: розвиток психіки тварин.			2		2	1	4	
7	Походження і розвиток свідомості людини			2		2	1	4	
8	Неусвідомлювані психічні процеси.			2		2	1	4	
Разом:		36	20	8	-	8	2	16	2
За І семестр:		72	40	16		16	4	32	4
Змістовий модуль ІІІ									
СЕНСОРНО-ПЕРЦЕПТИВНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ.									
9	Увага			2		2		4	
10	Відчуття			2		2	1	4	
11	Сприймання			2		2	1	4	
12	Пам'ять			2		2		4	
Разом:		36	20	8		8	2	16	2
Змістовий модуль ІV									
КОГНІТИВНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ									

13	Уява			2		2		6	
14	Мислення			2		2	1	6	
15	Інтелект			2		2	1	8	
Разом		36	16	6		6	2	20	2
Змістовий модуль V ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ									
16	Воля. Вольова регуляція поведінки			2		2		4	
17	Емоції. Почуття.			2		2		4	
18	Адаптація людини і функціональний стан організму.			2		2	1	4	
19	Емоційний стрес і регуляція емоційних станів			2		2	1	4	
Разом:		36	20	8	-	8	2	16	2
Змістовий модуль VI ІНДИВІДУАЛЬНО-ТИПОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ЛЮДИНИ									
20	Темперамент як одна з базових психічних властивостей особистості.			2		2		6	
21	Характер як одна з базових психічних властивостей особистості.			2		2	1	8	
22	Здібності і спрямованість, як психічні властивості			2		2	1	6	
Разом		36	16	6		6	2	20	2
Змістовий модуль VII ОСОБИСТІСТЬ І ДІЯЛЬНІСТЬ.									
23	Поняття про особистість			2		2		6	
24	Основні напрямки дослідження особистості			2		2	1	8	
25	Діяльність як основна форма активності особистості.			2			1	8	
Разом:		36	14	6		4	2	22	2
За II семестр		216	86	34	-	32	10	94	10
Самостійна робота з підготовки до іспиту								36	
За I-й курс разом:		288	126	50		48	14	162	14
Екзамен									

III. ПРОГРАМА

Змістовий модуль I ВСТУП. ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА.

Лекція 1. Предмет психології і її задачі.

Методологічні основи вивчення людини. Загальні принципи пізнання світу. Підхід Б.Г.Ананьєва до вивчення людини як біосоціальної істоти. Життєві і наукові психологічні знання. Значення терміна “психологія”.

Предмет психології. Психологія як наука про психіку і психічні явища. Класифікація психічних явищ: психічні процеси, психічні стани, психічні властивості. Психічні процеси: пізнавальні, емоційні, вольові. Психічні стани як характеристика загального стану психіки. Основні характеристики психічних станів: тривалість, спрямованість, стійкість, інтенсивність. Психічні властивості особистості: спрямованість, темперамент, здібності, характер.

Основні поняття теми: психологія, психологічні знання, наукова психологія, психічні явища, психічні процеси, психічні стани, психічні властивості.

Лекція 2. Методологічні принципи психології

Принципи психології. Принцип детермінізму в психології. (Причинна та цільова детермінація психічних явищ. Психологічні механізми. Активність особистості як самодетермінація. Проблема взаємозв'язку біологічного і соціального в сучасних психологічних теоріях.) Принцип єдності свідомості і діяльності (положення про формування психіки, свідомості і особистості в діяльності і спілкуванні). Принцип розвитку і його реалізація у філогенезі, розвитку свідомості, онтогенезі. Зв'язок стадій розвитку психіки та ієрархії рівнів психічної організації. Принцип культурно-історичної детермінації психіки.

Основні поняття теми: методологія, метод, методика, принцип детермінізму, розвитку, єдності свідомості і діяльності, системності.

Семінар №1 Предмет психології та її задачі

Лекція 3. Методи психології

Основні методи психологічних досліджень Загальне уявлення про методи наукового дослідження. Дослідницькі методи в психології та методи активного психологічного впливу.

Основні групи психологічних методів: об'єктивні і суб'єктивні. Основні суб'єктивні методи психології: спостереження, включене спостереження, самоспостереження, опитування (письмове, усне, вільне). Суб'єктивні методи кількісної оцінки психічних явищ. Основні типи психологічних тестів. Історія створення тестів. Проективні тести. Експеримент як основний метод сучасної психології. Види експериментів (лабораторний, природний). Квазіексперимент. Загальне уявлення про методи моделювання. Валідність методів. Етичні проблеми психологічного дослідження. Принцип інформованої згоди.

Основні поняття теми: психологічне дослідження, науковий метод, методологія, спостереження, експеримент, тест.

Семінар №2. Методи психології

Лекція 4. Структура психології. Психологія в структурі сучасних наук.

Науки про людину і людство. Психологія як гуманітарна та природнича наука. Психологічні аспекти дослідження людини як біологічного виду: порівняльна психологія, зоопсихологія, загальна психологія. Загальні проблеми дослідження переходу людини з тваринного в соціальний світ. Науки, що вивчають соціогенез людини.

Взаємозв'язок психології і сучасних наук. Психологія і філософія. Епістемологія. Взаємопроникнення психології і соціології. Взаємозв'язок психології й історії. Історичний метод. Роль і місце психології в розвитку технічних наук. Зв'язок психології з медичними і біологічними науками.

Основні галузі психології. Фундаментальні і прикладні галузі психології. Загальна психологія, її предмет і задачі. Становлення і формування основних галузей психології.

Основні поняття теми: гуманітарна наука, природнича наука, загальна психологія, вікова психологія, педагогічна психологія, практична психологія, психологічна корекція, фундаментальні галузі психології, прикладні галузі психології

Семінар №3. Психологія в структурі сучасних наук.

Семінар №4. Галузі психології: їх предмет та задачі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II ПСИХІКА ЯК ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГІЇ.

Лекція 5. Поняття про психіку.

Поняття про психіку. Психіка як властивість високоорганізованої живої матерії. Природа і механізми психічних явищ. Подразливість. Чутливість і відчуття, їхні властивості й основні відмінності у порівнянні з подразливістю. Поведінка як процес пристосування до умов зовнішнього середовища. Свідомість як вищий рівень психічного відображення. «Я-концепція» і критичність людини, їхня роль у формуванні поведінки людини. Основні функції психіки. Забезпечення адаптації до умов зовнішнього середовища — інтегративна функція психіки. Загальні проблеми походження психіки людини.

Основні поняття теми: психіка, подразливість, чутливість, відчуття, активність, «Я-концепція», свідомість, самосвідомість, адаптація, антропогенез, психогенез

Семінар №5. Поняття про психіку, її механізми та властивості.

Лекція 6. Еволюція психіки: розвиток психіки тварин.

Розвиток психіки тварин. Інстинктивна поведінка тварин і стадія елементарної поведінки. Роль властивостей зовнішніх подразників у формуванні поведінки тварин, що знаходяться на рівні розвитку елементарної сенсорної психіки. Диференціація органів чутливості. Вузлова нервова система і ланцюгова поведінка тварин. Трубочаста нервова система й ускладнення поведінки тварин. Вчення І.П.Павлова про умовні і безумовні рефлекси. Стадія навичок і предметного сприйняття, її основні особливості. Стадія інтелектуальної поведінки. Основні особливості стадії інтелектуальної поведінки. Концепція Леонтьєва-Фабрі.

Основні поняття теми: нервова система, подразливість, тропізми (таксиси), рефлекс, навичка, предметне сприйняття, інтелектуальна поведінка

Семінар №6. Розвиток психіки у тварин

Лекція 7. Походження і розвиток свідомості людини.

Поняття про свідомість. Свідомість як вищий рівень психічного відображення і вищий рівень саморегуляції. Активність і інтенціональність – основні характеристики свідомості. Рефлексія і мотиваційно-ціннісний характер свідомості. “Я-концепція”. Взаємозв'язок розвитку мозку і свідомості людини. Роль праці у формуванні і розвитку свідомості людини. Концепція О.М.Леонтьєва.

Культурно-історична концепція розвитку психіки людини. Протиборство “біологічного” і “ідеального” підходів до рішення проблеми походження свідомості людини. Поняття про вищі психічні функції в концепції Л.С.Виготського. Складові частини концепції Л.С.Виготського: людина і природа, людина і її власна психіка, генетичні аспекти. Інтеріоризація.

Фізіологічні основи психіки людини. Будова нервової системи людини. Будова головного мозку. Поняття аналізатора. Будова кори головного мозку. Співвідношення психічних явищ і роботи мозку. Теорія умовно-рефлекторного вчення І.П.Павлова. Основні функціональні блоки мозку, їхній зв'язок із психічними процесами і роль у керуванні поведінкою у теорії О.Р.Лурії. Проблема співвідношення фізіологічних і психічних процесів.

Основні поняття теми: «Я-концепція», свідомість, самосвідомість, несвідоме, філогенез, онтогенез психіки, інтеріоризація, екстериоризація

Семінар №7. Поняття свідомості. Становлення і розвиток свідомості людини у філогенезі та онтогенезі.

Лекція 8. Неусвідомлювані психічні процеси.

Неусвідомлювані механізми і дії. Загальна характеристика проблеми неусвідомлюваних психічних процесів. Класифікація неусвідомлюваних процесів. Концепція неусвідомлюваної установки Д.М.Узнадзе. Значущість вегетативних компонентів для психологічних досліджень.

Неусвідомлювані спонуки свідомих дій. Дослідження неусвідомлюваних процесів З.Фрейдом. Теорія несвідомого. Механізми витиснення й опору. Значення теорії З.Фрейда для лікування невротичних симптомів.

Надсвідомі процеси. Співвідношення свідомих і надсвідомих процесів. Ілюзії сприйняття, помилки установки, фрейдівські феномени.

Основні поняття теми: несвідоме, неусвідомлювані дії, колективне несвідоме, витиснення, опір, установки, фрейдівські феномени, ілюзії сприймання, надсвідомі процеси.

Семінар №8. Місце неусвідомлюваних психічних процесів у психології.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III СЕНСОРНО-ПЕРЦЕПТИВНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ.

Лекція 9. Увага.

Поняття про увагу. Увага як психічний феномен. Основні характеристики уваги. Увага і свідомість. Фізіологічні механізми уваги й орієнтований рефлекс. Класифікація теорій уваги по М.М.Ланге. Теорія уваги Т.Рибо. Концепція установки Д.М.Узнадзе і увага.

Основні види уваги. Мимовільна увага і фактори, що її спонукають. Особливості довільної уваги. Соціальні фактори довільної уваги. Післядовільна увага.

Характеристика властивостей уваги. Основні властивості уваги. Психофізичні

характеристики стійкості уваги і її основні умови. Методи вивчення стійкості уваги. Концентрація і розподіл уваги. Методи вивчення розподілу уваги. Перенесення і обсяг уваги. Методи дослідження обсягу уваги. Відволікання і його фізіологічні основи. Удавана і справжня неуважність.

Основні поняття теми: увага, довільна увага, мимовільна увага, післядовільна увага, домінанта, обсяг уваги, розподіл уваги, зосередженість уваги, стійкість уваги, коливання уваги, переключення уваги, концентрація уваги.

Семінар №9. Увага як форма організації психічної діяльності.

Лекція 10. Відчуття.

Загальне поняття про відчуття. Відчуття як чуттєве відображення окремих властивостей предметів. Фізіологічні механізми відчуття. Поняття про аналізатори. Рефлекторний характер аналізатора.

Види відчуттів. Загальне уявлення про класифікації відчуттів. Інтероцептивні, пропріоцептивні і екстероцептивні відчуття. Контактні і дистантні відчуття. Генетична класифікація відчуттів: протопатичні і епікритичні відчуття. Поняття про модальність відчуттів. Класифікація відчуттів по модальності.

Основні властивості і характеристики відчуттів. Властивості відчуттів: якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація. Абсолютна чутливість і чутливість до розрізнення. Абсолютний і відносний порогові відчуттів. Основний психофізичний закон Вебера-Фехнера. Закон Стівенса.

Сенсорна адаптація і взаємодія відчуттів. Поняття про сенсорну адаптацію. Взаємодія відчуттів: взаємодія між відчуттями одного виду, взаємодія між відчуттями різних видів. Поняття про сенсibiliзацію. Явище синестезії.

Основні поняття теми: відчуття, аналізатор, рецептор, нижній абсолютний поріг чутливості, верхній абсолютний поріг чутливості, поріг розрізнення, адаптація, закон Вебера-Фехнера, сенсibiliзація, синестезія

Семінар №10. Відчуття як початкова ланка пізнавальних процесів.

Лекція 11. Сприймання.

Загальна характеристика сприйняття. Поняття про сприйняття. Взаємозв'язок відчуття і сприйняття. Сприйняття як цілісне відображення предметів. Фізіологічні механізми сприйняття. Рефлекторна основа сприйняття по І.П.Павлову.

Основні властивості і види сприйняття. Основні властивості сприйняття: предметність, цілісність, константність, структурність, усвідомленість, аперцепція, активність. Явище аперцепції. Поняття про ілюзію сприйняття. Свідомість сприйняття. Основні класифікації сприйняття. Класифікація по модальності. Класифікація за формою існування матерії: простір, час, рух.

Сприйняття простору. Просторові властивості предметів: величина, форма предметів, положення в просторі. Фактори, що впливають на особливості сприйняття величини предмета.

Сприйняття руху і часу. Механізми сприйняття руху. Теорія сприйняття в гештальтпсихології. Механізми сприйняття часу. Поняття про часові відрізки. Фактори, що визначають особливості сприйняття часу.

Основні поняття теми: сприймання, аперцепція, предметність, цілісність, константність, динамічний стереотип, установка, ілюзія

Семінар №11. Сприймання: види та властивості.

Лекція 12. Пам'ять: визначення, процеси, механізми, види.

Визначення і загальна характеристика пам'яті. Пам'ять як психічний процес. Основні механізми пам'яті: запам'ятовування, збереження, впізнання і відтворення. Асоціативна психологія Д.Юма, У.Джемса, Г.Спенсера. М.Еббінгауз: значущість подій для асоціацій, «ефект краю», закон забування. Проблема пам'яті в гештальтпсихології. Проблеми пам'яті в дослідженнях представників біхевіоризму і психоаналізу. Фізіологічні основи пам'яті.

Основні процеси і механізми пам'яті. Основні види запам'ятовування: довільне і мимовільне. Заучування. Поняття про мнемічну діяльність. Осмислене і механічне запам'ятовування. Відтворення як процес відновлення образу. Навмисне і ненавмисне відтворення. Пригадування. Впізнання. Явище ремінісценції. Поняття про амнезію.

Основні види пам'яті. Класифікація окремих видів пам'яті; по характеру психічної активності, по характеру цілей діяльності, по тривалості закріплення і збереження матеріалу. Рухова пам'ять. Емоційна пам'ять. Образна пам'ять. Словесно-логічна пам'ять. Довільна і мимовільна пам'ять. Короткочасна, довгострокова й оперативна пам'ять.

Основні поняття теми: пам'ять, процеси пам'яті, види пам'яті, «ефект краю», амнезія, закон забування Еббінгауза, закон Рібо, «ефект Зейгарник».

Семінар №12. Пам'ять: теорії і закономірності функціонування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV КОГНІТИВНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ.

Лекція 13. Уява.

Загальна характеристика уяви і її роль у психічній діяльності. Уява як процес перетворення представлень. Механізми процесу уяви. Роль уяви в житті людини. Фізіологічні основи уяви. Зв'язок уяви з регуляцією органічних процесів і рухів.

Види уяви. Класифікація уяви по ступеню навмисності: довільна і мимовільна уява. Відтворююча уява. Творча уява. Мрія. Просторова уява. Активна і пасивна уява.

Механізми переробки уявлень в уявлювані образи. Основні етапи формування уявлюваних образів. Аналіз, абстрагування, синтез. Аглютинація як механізм формування образів уяви. Схематизація і акцентування.

Основні поняття теми: уява, аглютинація, гіперболізація, типізація, аналогія, алегоричні образи, мрія, фантазія, антиципація.

Семінар №13. Уява: поняття та механізми побудови образів. .

Лекція 14. Мислення: поняття, види, форми, операції

Природа й основні види мислення. Основні характеристики мислення. Взаємозв'язок мислення і мови. Процес вираження думки словами по Л.С.Виготському. Фізіологічні основи мислення. Класифікація мислення.

Основні форми мислення. Поняття. Загальні й одиничні поняття. Усвідомлення і розуміння. Особливості розуміння. Умовивід як вища форма мислення.

Основні види розумових операцій. Суть операції порівняння. Безпосереднє й опосередковане порівняння. Помилки порівняння. Умовивід за аналогією. Аналіз і синтез як основні операції мислення. Абстракція як процес відволікання. Конкретизація як процес уявлення одиничного. Суть індуктивного умовиводу. Поняття дедукції.

Основні поняття теми: мислення, наочно-дієве мислення, наочно-образне мислення,

словесно-логічне мислення, поняття, усвідомлення, розуміння, умовивід, порівняння, умовивід, аналіз, синтез, абстрагування, конкретизація, індукція, дедукція..

Семінар №14. Мислення: форми, види. .

Лекція 15. Інтелект.

Теоретичні й експериментальні підходи до дослідження мислення. Поняття про інтелект. Інтелект і поведінка людини. Розробка проблеми інтелекту в гештальтпсихології. Вроджене і набуто в інтелекті. Експериментальні дослідження А.Біне і Т.Симона. Тест Стенфорд-Біне. Тест Векслера. Критеріально-орієнтовані тести. Тести досягнень. Експериментальна концепція Дж.Гілфорда. Теорії інтелекту Р. Кеттелла і Г.Айзенка

Основні поняття теми: інтелект, проблемна ситуація, стратегії мислення, інсайт,

Семінар №15. Поняття інтелекту.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ.

Лекція 16. Воля і вольова регуляція поведінки.

Загальна характеристика вольових дій. Воля як процес свідомого регулювання поведінки. Довільні і мимовільні рухи. Особливості довільних рухів і дій. Характеристики вольових дій. Зв'язок волі і почуттів.

Основні психологічні теорії волі. Проблема волі в роботах античних філософів. Проблема волі в часи середньовіччя. Концепції “свободи волі” в епоху Відродження. Екзистенціалізм — “філософія існування”. Підхід І.П.Павлова до розгляду проблеми волі. Трактатування волі з позиції біхевіоризму. Концепція волі в роботах Н.А.Бернштейна. Психоаналітичні концепції волі.

Фізіологічні і мотиваційні аспекти вольових дій. Фізіологічні основи волі. Апраксія й абулія. Роль другої сигнальної системи у формуванні вольових дій. Основні і побічні мотиви вольових дій. Роль потреб, емоцій, інтересів і світогляду у формуванні вольових дій.

Структура вольових дій. Компоненти вольових дій. Роль потягів і бажань у формуванні мотивів і цілей діяльності. Зміст, цілі і характер вольової дії. Боротьба мотивів і виконання прийнятого рішення.

Вольові якості людини і їхній розвиток. Основні якості волі. Самоконтроль і самооцінка. Основні етапи і закономірності формування вольових дій у дитини. Роль свідомої дисципліни у формуванні волі.

Основні поняття теми: воля, первинні (базальні) вольові якості, вторинні (системні) вольові якості, вольове зусилля, апраксія, абулія

Семінар №16. Поняття про волю і вольову поведінку. .

Лекція 17. Емоції і почуття

Види емоцій і їх загальна характеристика. Чуттєвий тон відчуття. Співвідношення понять “емоції” і “почуття”. Основні характеристики емоцій. Основні види емоцій. Класифікація емоцій. Амбівалентність емоцій. Вищі почуття. Основні характеристики настроїв.

Фізіологічні основи і психологічні теорії емоцій. Концепції Й.Ф.Гербарта, В.Вундта. Концепція походження емоцій Ч.Дарвіна. Теорія емоцій Джемса–Ланге. Теорія емоцій У.Кеннона. Інформаційна концепція емоцій П.В.Симонова. Фізіологічні основи емоцій. Роль

другої сигнальної системи у формуванні емоцій.

Почуття, як вища форма емоційного переживання. Поняття про почуття. Співвідношення понять «почуття» та «емоція». Почуття як стійке емоційне ставлення до значущого об'єкту. Характеристика емоційних ставлень. . Класифікація почуттів.

Основні поняття теми: емоції, амбівалентність, афект, настрої, стрес, фрустрація, почуття, сенільні почуття, астеничні почуття, інтелектуальні почуття, практичні почуття, моральні почуття

Семінар №17. Емоції і почуття: їх роль в житті людини.

Лекція 18. Адаптація людини і функціональний стан організму.

Поняття про адаптацію людини. Особливості взаємодії людини з навколишнім середовищем. Поняття гомеостазу. Визначення адаптації. Рівні адаптації: фізіологічний, психічний, соціальний.

Загальне представлення про функціональний стан організму. Поняття психічного стану. Класифікації психічних станів. Поняття “психофізіологічні стани” у концепції Є.П.Ільїна. Поняття про рівні функціонування фізіологічної системи. Особистісний принцип регуляції станів. Критерії оцінки функціонального стану. Межові стани й адаптація. Механізми психічної адаптації по Ю.О. Александровському. Адаптаційний бар'єр. Фактори, що обумовлюють функціональний стан і стан психіки.

Основні поняття теми: гомеостаз, адаптація, психічний стан, психофізіологічний стан, адаптаційний бар'єр, монотонія, «емоційне вигорання»

Семінар №18. Адаптація і людини і психофізіологічний стан організму. .

Лекція 19. Стрес.

Поняття про емоційний стрес. Стрес як неспецифічна реакція організму. Основні стадії стресу за Г.Сельє. Класифікація психічного стресу. Умови виникнення інформаційного стресу. Особливості прояву емоційного стресу. Класифікація тривоги. Індивідуальні особливості і прояви стресу.

Регуляція емоційних станів. Механізми регуляції психічних станів по Ф.Б.Березину. Функції психологічного захисту і класифікація видів психологічного захисту. Роль фрустрації у формуванні стресових станів. Потреби і їх роль у розвитку стресу. Інтрапсихичний конфлікт. Особливості побудови інтегрованої поведінки.

Основні поняття теми: стрес, дистрес

Семінар №19. Стрес, як форма адаптації організму. .

МОДУЛЬ VI

ІНДИВІДУАЛЬНО-ТИПОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ЛЮДИНИ.

Лекція 20. Темперамент як одна з базових психічних властивостей особистості.

Поняття про темперамент. Темперамент як властивість особистості. Визначення темпераменту по Б.М.Теплову. Основні типи темпераменту: холеричний, сангвінічний, меланхолійний, флегматичний. Співвідношення темпераменту і здібностей.

Короткий огляд вчень про темперамент. Вчення про темперамент Гіппократа. Типологія Е.Кречмера. Концепція типів статури і темпераменту по У.Шелдону. Дослідження

проблеми темпераменту в працях І.П.Павлова. Основні властивості темпераменту і їх вияв по Б.М.Теплову. Концепція темпераменту В.М.Русалова.

Фізіологічні основи темпераменту. Властивості нервової системи як основа темпераменту. Вчення І.П.Павлова. Сила збудження і гальмування, врівноваженість і рухливість нервових процесів. Типи нервової системи по І.П.Павлову. Дослідження властивостей нервової системи, проведені Б.М.Тепловим і В.Д.Небиліциним.

Основні поняття теми: темперамент, холеричний темперамент, сангвіністичний темперамент, меланхолійний темперамент, флегматичний темперамент, пластичність, сензитивність, екстраверсія, інтраверсія, лабільність, ригідність.

Семінар №20. Темперамент як нервово-психічна властивість особистості та історія його вивчення.

Лекція 21. Характер як одна з базових психічних властивостей особистості.

Поняття про характер. Визначення характеру. Особливості характеру як психічного феномена. Характер як прижиттєве утворення. Закономірності формування характеру. Поняття про риси характеру. Класифікація рис характеру. Вияв характеру через діяльність, ставлення до інших людей, інтереси, емоційність і волю. Мотиваційні й інструментальні риси особистості.

Теоретичні й експериментальні підходи до дослідження характеру. Типологія характеру як центральна проблема експериментальних досліджень і теоретичних пошуків. Поняття акцентуації і психопатії. Концепції К.Леонгарда й А.Є.Личко. Класифікація типів характеру по Е.Фромму. Типологія характеру по К.Юнгу. Взаємозв'язок характеру і темпераменту.

Основні поняття теми: характер, структура характеру, риси характеру, типи характеру.

Семінар №21. Характер як психічна властивість особистості, що визначає її як суспільну істоту.

Лекція 22. Здібності та спрямованість – психічні властивості, що визначають успішність діяльності особистості.

Загальна характеристика здібностей людини. Поняття про здібності. Визначення здібностей по Б.М.Теплову. Класифікація здібностей. Характеристика загальних здібностей. Теоретичні і практичні здібності. Навчальні і творчі здібності.

Рівні розвитку здібностей і індивідуальні відмінності. Основна класифікація рівнів розвитку здібностей. Вроджені задатки і генотип. Розвиток задатків як соціально обумовлений процес. Потенційні й актуальні здібності. Співвідношення загальних і спеціальних здібностей. Обдарованість. Компенсація здібностей. Майстерність і талант. Геніальність.

Поняття про спрямованість особистості і мотивацію діяльності. Основні форми спрямованості: потяг, бажання, прагнення, інтереси, ідеали, переконання. Поняття про мотив. Проблема мотивації діяльності людини. Поняття про потребу. Мета діяльності. Основні характеристики мотиваційної сфери людини.

Основні поняття теми: задатки, здібності, майстерність, талант, геніальність, потреба, мотив, мотивація, спрямованість, рівень домогань

Семінар №22. Здібності: суть, природа і способи розвитку.

МОДУЛЬ VI ОСОБИСТІСТЬ І ДІЯЛЬНІСТЬ.

Лекція 23. Поняття про особистість.

Загальне поняття про особистість. Визначення і зміст поняття “особистість”. Рівні ієрархії людської організації. Співвідношення понять “індивід”, “суб’єкт”, “особистість” і “індивідуальність”. Структура особистості: спрямованість, здібності, темперамент, характер.

Взаємозв'язок соціального і біологічного в особистості. Проблема взаємодії біологічного, соціального і психічного. Концепція структури особистості К.К.Платонова. Структурний підхід О.М.Леонтьєва. Проблема особистості в роботах Б.Г.Ананьєва. Комплексний підхід Б.Ф.Ломова до дослідження особистості.

Формування і розвиток особистості. Соціалізація й індивідуалізація як форми розвитку особистості. Первинна і вторинна соціалізація. Інкультурація. Саморозвиток і самореалізація особистості. Стійкість особистісних властивостей.

Основні поняття теми: індивід, суб’єкт, особистість, індивідуальність, суб’єкт діяльності, особистісні властивості, структура особистості.

Семінар №23. Поняття про особистість, її структура, етапи і рушійні сили розвитку.

Лекція 24. Основні напрямки дослідження особистості

Теорії особистості. Класифікація теорій особистості Р.С.Немова. Експериментальні теорії особистості. Теорії особистості фрейдизму і неофрейдизму (З.Фрейд, К.Юнг, А.Адлер, К.Хорні, Г.С.Салліван). Проблема особистості в гуманістичній психології (К.Роджерс, Г.Олпорт, А.Маслоу). Французька соціологічна школа. Концепція особистості П.Жане.

Факторний підхід до оцінки особистісних рис. Типологічний підхід. Використання методів математичного аналізу в дослідженні особистості. Роботи Г.Олпорта і Р.Кеттелла.

Основні поняття: теорії рис; теорії типів; психодинамічні, соціодинамічні, інтеракціоністичні теорії особистості.

Семінар №24. Основні теорії особистості. Експериментальні підходи до вивчення особистості.

Лекція 25. Діяльність як основна форма активності особистості.

Загальна психологічна характеристика діяльності. Поняття діяльності. Спонукальні причини діяльності. Ціль діяльності. Воля й увага в діяльності. Специфіка людської діяльності і її атрибути. Види людської діяльності. Діяльність і розвиток людини.

Основні поняття психологічної теорії діяльності. Операційно-технічні аспекти. Розробка і розвиток теорії діяльності в працях вітчизняних вчених. Структура діяльності. Дія як центральний компонент діяльності. Основні характеристики дії. Основні принципи психологічної теорії діяльності. Умови діяльності. Поняття про операції. Автоматичні дії і навички. Психофізіологічні функції діяльності. Основні види людської діяльності.

Основні поняття теми: активність, діяльність, поведінка, дія, операція, вправа, уміння, навичка, психомоторика, вправа, знання, гра, навчання, праця, професія, професіоналізм.

IV. Навчально-методична карта дисципліни « Загальна психологія»
для спеціальності 6.030103 Практична психологія (освітньо-кваліфікаційний рівень "бакалавр")

I семестр

Разом: 72 год., лекції – 16 год., семінарські заняття – 16 год., індивідуальна робота – 4 год.,
самостійна робота – 32 год., поточний контроль – 4 год.

Модулі	Змістовий модуль I	Змістовий модуль II
Назва модуля	ВСТУП. ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА	ПСИХІКА ЯК ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГІЇ.
Кількість балів за модуль	78 бали	108 балів
Теми лекцій	1. Предмет психології і її задачі (1 бал) 2. Методологічні принципи психології (1 бал) 3. Методи психології (1 бал) 4. Структура психології. Психологія в структурі сучасних наук. (1 бал)	5. Поняття про психіку. (1 бал) 6. Еволюція психіки: розвиток психіки тварин. (1 бал) 7. Походження і розвиток свідомості людини. (1 бал) 8. Неусвідомлювані психічні процеси. (1 бал)
Теми семінарських занять	1 Предмет психології, її задачі та принципи (11 балів) 2. Методи психології (11 балів) 3. Психологія в структурі сучасних наук. (11 балів) 4. Галузі психології: їх предмет та задачі. (11 балів)	5. Поняття про психіку, її механізми та властивості. (11 балів) 6. Розвиток психіки у тварин (11 балів) 7. Поняття свідомості. Становлення і розвиток свідомості людини у філогенезі та онтогенезі. (11 балів) 8. Місце неусвідомлюваних психічних процесів у психології. (11 балів)
Самостійна робота	Самостійна робота 5 балів	Самостійна робота 5 балів
ІНДЗ	Аналіз художнього фільму з психологічної тематикою (за запропонованою схемою)– 30 балів	
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)	Модульна контрольна робота 2 (25 балів)

**Навчально-методична карта дисципліни «Загальна психологія»
для спеціальності 6.030103 Практична психологія (освітньо-кваліфікаційний рівень "бакалавр") Псеместр**

Разом: 216 год., лекції – 34 год., семінарські заняття – 32 год., індивідуальна робота – 10 год.,
самостійна робота – 94 год., поточний контроль – 10 год.

Модулі	Змістовий модуль III	Змістовий модуль IV	Змістовий модуль V	Змістовний модуль VI	Змістовний модуль VII
Назва модуля	Сенсорно-перцептивна сфера особистості.	Когнітивна сфера особистості	Емоційно-вольова сфера особистості	Індивідуально-типологічні властивості людини	Особистість і діяльність
Кільк. бал.	78 балів	66 балів	78 балів	66 балів	115 балів
Теми лекцій	9. Увага. (1 бал) 10. Відчуття. (1 бал) 11. Сприймання. (1 бал) 12. Пам'ять: визначення, процеси, механізми, види. (1 бал)	13. Увага. (1 бал) 14. Мислення: поняття, види і форми. (1 бал) 15. Інтелект. (1 бал)	16. Воля і вольова регуляція поведінки. (1 бал) 17. Емоції і почуття (1 бал) 18. Адаптація людини і функціональний стан організму (1 бал). 19. Стрес. (1 бал)	20. Темперамент як одна з базових психічних властивостей особистості (1 бал). 21. Характер як одна з базових психічних властивостей особистості. (1 бал) 22. Здібності та спрямованість – психічні властивості особистості (1 бал).	23. Поняття про особистість (1 бал). 24. Теорії особистості (1 бал) 25. Діяльність, як основна форма активності особистості (1 бал).
Теми семінарських занять	9. Увага, як форма організації психічної діяльності. (11 балів) 10. Відчуття, як початкова ланка пізнавальних процесів. (11 балів) 11. Сприймання: види та властивості. (11 балів) 12. Пам'ять: теорії і закономірності функціонування. (11 балів)	13. Увага: поняття та механізми побудови образів. (11 балів) 14. Мислення: форми, види. (11 балів). 15. Поняття інтелекту. (11 балів).	16. Поняття про волю і вольову поведінку. (11 балів). 17. Емоції і почуття: їх роль в житті людини.. (11 балів). 18. Адаптація і людини і психофізіологічний стан організму. (11 балів). 19 Стрес, як форма адаптації організму. (11 балів)	20. Темперамент, як нервово-психічна властивість особистості та історія його вивчення. (11 балів) 21. Характер, як психічна властивість особистості, що визначає її як суспільну істоту. (11 балів) 22. Здібності: суть, природа і способи розвитку. (11 балів)	23. Поняття про особистість, її структура, етапи і рушійні сили розвитку. (11 балів) 24. Основні теорії особистості. Експериментальні підходи до вивчення особистості. (11 балів)
Сам. робота	<i>Сам. робота 5 балів</i>	<i>Сам.робота 5балів</i>	<i>Сам. робота 5 балів</i>	<i>Сам. робота 5балів.</i>	<i>Сам.робота 5 балів</i>
ІНДЗ	Підготовка блоку тестових завдань за темою 30 балів				
Види поточного контролю	Модульна контр. робота №3 (25 балів)	Модульна контр. робота №4 (25 балів)	Мод. контр. роб. № 5 (25 балів)	Мод. контр.роб.№ 6 (25 балів)	Модульна контр. робота №7 (25 балів)
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)				

Коефіцієнт 9,3

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль I ВСТУП. ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА.

Семінар №1 Предмет психології, її задачі та принципи

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Методологічні основи вивчення людини.
2. Психологія як наука: відмінність побутової і наукової психології в задачах і методах дослідження.
3. Принципи психології.
4. Суспільно-обумовленість задач психології
5. Психологія як природнича та гуманітарна наука.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 7

Додаткова література: 1, 7, 19, 21

Семінар №2. Методи психології

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Загальні вимоги до організації психологічних досліджень.
2. Спостереження: види, правила організації і проведення, межі ефективності.
3. Опитування, бесіда, анкетування, інтерв'ю – як методи отримання суб'єктивізованої психологічної інформації.
4. Експеримент: види, правила організації і проведення, ефективність, доцільність застосування.
5. Тести: види, правила застосування, основні характеристики тестів.
6. Соціометрія як метод соціальної психології: суть, правила проведення, обробка і інтерпретація результатів.
7. Математичні і статистичні методи обробки психологічної інформації.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 7

Додаткова література: 1, 3, 14, 15, 34, 39, 43

Семінар №3. Психологія в структурі сучасних наук.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Науки про людину і людство
2. Взаємозв'язок психології та інших наук.

3. Психологія в т.зв. «трикутнику наук»
4. Психологія та література і мистецтво

Основна література: 1, 2, 4, 6, 7

Додаткова література: 1, 20, 48

Семінар №4. Галузі психології: їх предмет та задачі.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Структура психологічної науки.
2. Фундаментальні галузі психології
3. Прикладні галузі психології

Основна література: 1, 2, 4, 6, 7

Додаткова література: 19, 48

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II ПСИХІКА ЯК ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГІЇ.

Семінар №5. Поняття про психіку, її механізми та властивості.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Психіка як властивість високоорганізованої матерії.
2. Взаємозв'язок будови нервової системи і розвитку психіки
3. Будова нервової системи людини як умова існування розвиненої психіки:
 - 3.1. будова головного мозку: функціональні зони та центри;
 - 3.2. функціональна асиметрія головного мозку та її значення в психічній діяльності

Основна література: 1, 2, 4, 6, 7

Додаткова література: 17, 18, 20

Семінар №6. Розвиток психіки тварин.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Стадії та рівні психічного відображення та їх характеристика:
 - 1.1. стадія елементарної сенсорної психіки та її рівні;
 - 1.2. стадія перцептивної психіки та її рівні.
 - 1.3. стадія практичного інтелекту
2. Принципова відмінність психіки людини від психіки інших живих організмів.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 7 Додаткова література: 19, 21, 32, 34, 52

Семінар №7. Поняття свідомості. Становлення і розвиток свідомості людини у філогенезі та онтогенезі.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Поняття про свідомість, як вищий рівень психічного відображення.
2. Культурно-історична концепція розвитку психіки людини (Л.С.Виготський).
3. Розвиток психіки людини в онтогенезі: психічні новоутворення вікових періодів.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 7

Додаткова література: 38, 47, 48

Семінар №8. Місце неусвідомлюваних психічних процесів у психології.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Характеристика і класифікація неусвідомлюваних процесів.
2. Неусвідомлюване спонукання свідомих дій.
3. Надсвідомі процеси
4. Значення досліджень З.Фрейда для психології і психіатрії.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 7

Додаткова література: 5, 8, 21, 53, 54

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III СЕНСОРНО-ПЕРЦЕПТИВНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ.

Семінар №9. Увага як форма організації психічної діяльності..

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Поняття уваги. Її фізіологічна основа. Роль в житті людини.
2. Психологічні теорії уваги.
3. Основні види уваги та їх характеристика.
4. Властивості уваги: характеристика та способи дослідження.
5. Розвиток уваги в онтогенезі. Індивідуальні підходи до розвитку уважності.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 7

Додаткова література: 16, 19, 35

Семінар №10. Відчуття як початкова ланка пізнавальних процесів.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Поняття про відчуття. Фізіологічна основа відчуттів. Будова аналізатору.
2. Класифікація відчуттів.
3. Характеристики і властивості відчуттів.
4. Поняття чутливості та способи її вимірювання.
5. Сенсорна адаптація та взаємодія відчуттів.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 7

Додаткова література: 2, 20, 40, 48

Семінар №11. Сприймання: види та властивості.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Поняття про сприйняття. Фізіологічні основи сприйняття.
2. Основні властивості сприйняття та їх характеристика.
3. Аналіз процесу сприйняття: фактори що сприяють об'єктивному сприйманню інформації.
4. Механізм та особливості складних видів сприймання:
5. Ілюзії сприймання.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 7

Додаткова література: 2, 19, 35, 51

Семінар №12. Пам'ять: теорії і закономірності функціонування.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Поняття пам'яті. Її зв'язок з іншими психічними процесами.
2. Психологічні теорії пам'яті.
3. Види пам'яті: їх класифікація та особливості.
4. Процеси пам'яті та особливості їх перебігу: запам'ятовування; збереження; відтворення; забування.
5. Особливості розвитку пам'яті та її розлади.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 7

Додаткова література: 6, 16

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV КОГНІТИВНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ.

Семінар №13. Уява: поняття та механізми побудови образів. .

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Поняття про уяву та її місце в психічній активності.

2. Види уяви
3. Механізми створення образів уявою
4. Індивідуальні особливості уяви та її розвиток

Основна література: 1, 2, 4, 6, 7

Додаткова література: 19, 48

Семінар №14. Мислення: форми, види.

План заняття

- I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.
- II. Теоретична частина: зміст питання
 1. Поняття мислення. Фізіологічні основи мислительної діяльності.
 2. Основні форми мислення та мислительні операції.
 3. Теоретичні підходи до вивчення мислення.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 7

Додаткова література: 16, 30, 35

Семінар №15. Поняття інтелекту.

План заняття

- I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.
- II. Теоретична частина: зміст питання
 1. Поняття інтелекту.
 2. Види інтелекту і їх дослідження.
 3. Теорії інтелекту
 4. Поняття творчого мислення: його характеристики.

Основна література: 1, 2, 5

Додаткова література: 48, 55

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ.

Семінар №16. Поняття про волю і вольову поведінку.

План заняття

- I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.
- II. Теоретична частина: зміст питання
 1. Загальна характеристика вольових дій.
 2. Воля як об'єкт вивчення психології.
 3. Структура вольової дії.
 4. Вольові якості особистості.
 5. Формування і розвиток вольових якостей.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 7

Додаткова література: 19, 25

Семінар №17. Емоції і почуття: їх роль в житті людини.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Емоції: загальна характеристика, основні види емоцій.
2. Фізіологічні і психологічні теорії емоцій.
3. Емоційні вияви.
4. Розвиток емоцій і їх роль в житті людини.
5. Поняття про почуття
6. Види почуттів

Основна література: 1, 2, 4, 6, 7

Додаткова література: 24, 26

Семінар №18. Адаптація і людини і психофізіологічний стан організму. .

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Поняття про адаптацію людини. Рівні адаптації.
2. Поняття гомеостазу.
3. Поняття психофізіологічного стану організму та критерії його оцінки..
4. Характеристика станів організму: стан нормальної фізіологічної активності, сон, фрустрація

Основна література: 4, 5, 6,

Додаткова література: 9, 41, 44

Семінар №19. Стрес як форма адаптації організму.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Поняття емоційного стресу. Фази його перебігу.
2. Стесогенні фактори в діяльності.
3. Тривожність: суть, форми, вплив на життя людини.

Основна література: 4, 5, 6

Додаткова література: 29, 49

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI ІНДИВІДУАЛЬНО-ТИПОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ЛЮДИНИ

Семінар №20. Темперамент як нервово-психічна властивість особистості та історія його вивчення.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Поняття темпераменту як динамічної характеристики психіки індивіда.
2. Фізіологічні основи темпераменту.
3. Основні вчення про темперамент
4. Вплив темпераменту особистості на її діяльність.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 8

Додаткова література: 22, 42

Семінар №21. Характер як психічна властивість особистості, що визначає її як суспільну істоту.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Поняття характеру. Класифікація рис характеру.
2. Теоретичні підходи до вивчення характеру.
3. Експериментальні підходи до вивчення характеру.
4. Формування характеру.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 7

Додаткова література: 33, 36, 43

Семінар №22. Здібності: суть, природа і способи розвитку.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Загальна характеристика здібностей. Їх класифікація.
2. Рівні розвитку здібностей.
3. Природа людських здібностей: генетична обумовленість і роль соціального середовища в їх розвитку і реалізації.
4. Розвиток здібностей: організація профільного навчання; профорієнтація.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 7

Додаткова література: 19, 20, 23

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI ОСОБИСТІСТЬ І ДІЯЛЬНІСТЬ.

Семінар №23. Поняття про особистість, її структура, етапи і рушійні сили розвитку.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Загальне поняття особистості. Аналіз супутніх понять.
2. Структура особистості.

3. Взаємозв'язок біологічного і соціального в особистості з точки зору психологічної науки.
4. Формування і розвиток особистості: поняття соціалізації.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 7

Додаткова література: 5, 34,

Семінар №24. Основні теорії особистості. Експериментальні підходи до вивчення особистості.

План заняття

I. Теоретична частина: понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Теоретична частина: зміст питання

1. Класифікація концепцій розвитку особистості: структурно-логічна схема.

Експериментальні теорії особистості.

Теорії особистості у фрейдизмі і неофрейдизмі.

Проблема особистості в гуманістичній психології.

Французька соціологічна школа.

2. Методологія експериментальних досліджень особистості: способи збору експериментальної інформації про особистість.

Факторний підхід до оцінки особистісних рис.

Типологічний підхід.

Математичні і статистичні методи в дослідженні особистості Г.Олпорта та Р.Кетелла.

Типологічний підхід С.Хатуея та Дж.Маккінлі.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 7

Додаткова література: 45, 56

VI. САМОСТІЙНОА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів передбачає

I. Підготовку до семінарських занять:

- ✓ Пошук джерел інформації по темі семінарського заняття в друкованому вигляді (монографії, науково-популярні видання, наукові та популярні статті) – в бібліотеках та в електронному вигляді – в мережі INTERNET та на електронних носіях (CD, DVD).
- ✓ Розширення кола використовуваних джерел: використання науково популярних фільмів, телепередач, аудіо записів, художніх фільмів – з обов'язковим записом на електронні носії та анотуванням щодо змісту і можливостей використання.
- ✓ Складання конспектів (з дотриманням правил конспектування та чіткими посиланнями на літературу), структурних схем по темі семінарського заняття.

II. Опрацювання тих питань теми, що не висвітлювалися в лекціях та не опрацьовувалися на семінарських заняттях.

- ✓ на вимогу викладача – у формі детального конспекту першоджерела чи реферативного повідомлення, що містить аналіз ступеня висвітлення певного питання в підручниках та наукових дослідженнях.

Завдання для самостійної роботи студентів

Змістовий модуль I. ВСТУП. ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА.

Надати порівняльну характеристику психологічним методам за наступною схемою – 5 балів:

Метод	Сутність методу	Умови застосування	Переваги методу	Недоліки методу
-------	-----------------	--------------------	-----------------	-----------------

Змістовий модуль II. ПСИХІКА ЯК ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГІЇ

За першоджерелами визначити матеріалістичне та ідеалістичне розуміння природи психіки. Погляди Р.Декарта, Лейбніца, В.Келера, В.Джеймса, В.Вундта. Результати представити у вигляді таблиці – 5 балів

Змістовий модуль III. СЕНСОРНО-ПЕРЦЕПТИВНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ.

Порівняти абсолютні та диференційні пороги відчуттів – 5 балів.

Види відчуттів	Абсолютний поріг	Диференційний поріг
Зорові		
Тактильні		
Нюхові		
Смакові		
Слухові		

Змістовий модуль IV. КОГНІТИВНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ

Самостійна робота з теоретичним матеріалом: порівняйте теорії мислення – 5 балів.

Автор теорії	Визначення мислення
--------------	---------------------

Змістовий модуль V. ЕМОЦІЙНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ

Проаналізувати вплив емоцій на поведінку людини. Запропонуйте рекомендації (не менш 5) щодо стратегій опанування стресом- 5 балів

Змістовий модуль VI. ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Співставити типи акцентуацій характеру (за А.Є.Лічко). Визначити переваги та проблемні ситуації для кожного типу акцентуації – 5 балів

Акцентуація	Сильні сторони	Слабкі сторони	Рекомендації щодо корекції
-------------	----------------	----------------	----------------------------

Змістовий модуль VII. ООБИСТІСТЬ І ДІЯЛЬНІСТЬ

Порівняти підходи до особистості у вітчизняній психології – 5 балів

Автори концепцій	Визначення особистості
Бехтерев В.М.	
Мясіщев В.М.	
Мерлін В.С.	
Рубінштейн С.Л.	
Ананьєв Б.Г.	
Леонтьєв О.М.	

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студентів, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Загальна психологія» – це вид навчально-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ:

- ✓ конспект-презентація із теми (модуля) за заданим планом;
- ✓ конспект-презентація із теми (модуля) за планом, який студент розробив самостійно;
- ✓ розробка блоку тестових завдань з теми за вибором студента
- ✓ аналіз художнього фільму за психологічною тематикою

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Загальна психологія».

Студент може набрати максимальну кількість балів за ІНДЗ – **30 балів**

Тематика ІНДЗ:

1. Предмет, мета й завдання психологічної науки
2. Становлення психологічної науки.

3. Методи психологічної науки.
4. Розвиток психіки та становлення свідомості людини
5. Відчуття
6. Сприймання
7. Відчуття та сприймання як процеси пошуку інформації.
8. Увага, пам'ять
9. Мова, мислення, уява
10. Інтелект як інтегральна характеристика особистості
11. Афективна сфера
12. Воля як психічний процес
13. Мотиваційна сфера людини та спрямованість
14. Загальне поняття про особистість
15. Сучасні психологічні теорії особистості
16. Загальна характеристика основних вітчизняних теорій особистості
17. Темперамент
18. Характер
19. Задатки та здібності
20. Психологічна теорія діяльності

Критерії оцінювання ІНДЗ

№ з/п	Критерії оцінювання роботи (аналіз художнього фільму з психологічної тематики, І семестр)	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1	Правильність відповідей на запропоновані питання	10 балів
2	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми	10 балів
3	Доцільне використання науково-понятійного апарату	7 балів
4	Дотримання вимог щодо технічного оформлення завдання.	3 балів
Разом		30 балів

№ з/п	Критерії оцінювання роботи (скаладання блоку тестових завдань, II семестр)	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1	Змістовність та зрозумілість питань.	10 балів
2	Відповідність та адекватність запропонованих відповідей.	10 балів
3	Відповідність завдань навчальній темі.	3 балів
4	Широта охоплення навчальної теми	2 балів
5	Дотримання заданої кількості завдань	3 балів
6	Дотримання вимог щодо технічного оформлення завдання.	2 балів
Разом		30 балів

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	25-30	Відмінно
Достатній	20-24	Добре
Середній	15-19	Задовільно
Низький	До 14	Незадовільно

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення із дисципліни «Загальна психологія» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчального плану. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл..

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій	25
2.	Відвідування семінарських занять	24
3.	Відповіді на семінарських заняттях	240
4.	Модульні контрольні роботи (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7)	175
5.	Індивідуальна навчально-дослідницька робота	60
6.	Самостійна робота (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7)	35
	Загальна кількість балів	559
	Розрахунок коефіцієнту	9,3
7.	Екзамен	40

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовуються такі методи:

➤ **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.

➤ **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.

- **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські
оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 74	«задовільно»	ED
75 – 89	«добре»	CB
90 – 100	«відмінно»	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який

	неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.
--	--

Кожний модуль включає бали за поточну роботу бакалавра на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань. Модульний контроль знань бакалаврів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля. Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

ІХ. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

•*Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

•*Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

•*Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);
- ✓ завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Загальна психологія».

XI. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Предмет і задачі психології. Людина, індивід особистість як об'єкт вивчення психології.
2. Зв'язок психології з іншими науками, що вивчають людину.
3. Місце психології в системі сучасних наук.
4. Класифікація психічних явищ: психічні процеси, психічні стани, психічні властивості. Їх ознаки та характеристики.
5. Основні вимоги до методів психологічних досліджень. Їх класифікація, властивості і межі використання.
6. Метод спостереження: визначення, правила організації спостережень, проблема об'єктивності.
7. Бесіда, анкета, інтерв'ю, як способи отримання психологічної інформації. Умови використання
8. Метод тестів: поняття, види, вимоги до тестів, оцінка об'єктивності.
9. Експеримент як основний метод психології. Види психологічних експериментів. Вимоги до їх проведення.
10. Характеристика галузей сучасної психології.
11. Поняття про психіку. Психіка як властивість високоорганізованої живої матерії.
12. Основні функції психіки.
13. Стадії розвитку психіки тварин.

14. Свідомість як вищий рівень психічного відображення і вищий рівень саморегуляції. “Я-концепція”.
15. Загальна характеристика проблеми неусвідомлюваних психічних процесів. Класифікація неусвідомлюваних процесів.
16. Неусвідомлювані спонуки свідомих дій. Значення теорії З.Фрейда для лікування невротичних симптомів.
17. Надсвідомі процеси. Співвідношення свідомих і надсвідомих процесів.
18. Відчуття як чуттєве відображення окремих властивостей предметів. Фізіологічні механізми відчуття.
19. Види відчуттів. Загальне уявлення про класифікації відчуттів.
20. Основні властивості і характеристики відчуттів. Поняття чутливості.
21. Пороги відчуттів. Основний психофізичний закон
22. Сенсорна адаптація і взаємодія відчуттів.
23. Поняття про сприйняття. Фізіологічні механізми сприйняття. Взаємозв'язок відчуття і сприйняття.
24. Сприйняття як складний перцептивний процес.
25. Основні властивості сприйняття: предметність, цілісність, константність, структурність, усвідомленість, апперцепція,
26. Складні види сприйняття: особливості сприйняття простору, часу і руху.
27. Пам'ять як психічний процес. Основні механізми пам'яті: запам'ятовування, збереження, впізнання і відтворення, забування
28. Основні види пам'яті. Класифікація окремих видів пам'яті; по характеру психічної активності, по характеру цілей діяльності, по тривалості закріплення і збереження матеріалу.
29. Загальна характеристика уяви і її роль у психічній діяльності. Види уяви.
30. Механізми створення образів уявою. Уява і творчість.
31. Природа й основні види мислення. Їх класифікація.
32. Основні форми мислення: Поняття, судження, умовивід.
33. Основні види розумових операцій: порівняння, аналіз і синтез, абстракція і конкретизація., узагальнення, опосередкування
34. Умовивід як вища форма мислення. Суть індуктивного умовиводу. Поняття дедукції.
35. Загальна характеристика мовлення. Основні функції мовлення.
36. Основні види мовлення.
37. Поняття про увагу. Увага як психічний феномен.
38. Основні характеристики уваги.
39. Основні види уваги: мимовільна увага, довільна увага, післядовільна увага. Їх характеристики, умови формування, значення в діяльності.
40. Загальна характеристика вольових дій.
41. Воля як процес свідомого регулювання поведінки. Проблема волі в психології.
42. Структура вольових дій. Аналіз компонентів вольових дій.
43. Види емоцій і їх загальна характеристика.

44. Фізіологічні основи і психологічні теорії емоцій.
45. Роль емоцій у регуляції поведінки. Основні функції емоцій.
46. Стрес і його стадії. Типологія стресу.
47. Загальні риси психічного стресу. Поняття про емоційний стрес. Стрес як неспецифічна реакція організму.
48. Поняття про спрямованість особистості і мотивацію діяльності.
49. Основні форми спрямованості: потяг, бажання, прагнення, інтереси, ідеали, переконання.
50. Психологічні теорії мотивації. Класифікація людських потреб по А.Маслоу.
51. Поняття про здібності. Загальна характеристика здібностей людини.
52. Класифікація здібностей.
53. Основна класифікація рівнів розвитку здібностей.
54. Поняття про темперамент.
55. Основні типи темпераменту: холеричний, сангвінічний, меланхолійний, флегматичний. Їх характеристика за І.П. Павловим.
56. Історичний огляд вчень про темперамент.
57. Поняття про характер. Визначення характеру.
58. Структура характеру. Взаємозв'язок характеру і темпераменту.
59. Поняття про риси характеру. Класифікація рис характеру.
60. Концепції акцентуацій характеру К.Леонгарда і А.Є.Личко.
61. Загальна психологічна характеристика діяльності: поняття діяльності, її спонукальні причини.
62. Специфіка людської діяльності і її атрибути.
63. Основні види людської діяльності та їх характеристика:
64. Структура діяльності. Дія як центральний компонент діяльності.
65. Загальне поняття про особистість.
66. Співвідношення понять “індивід”, “суб'єкт”, “особистість” і “індивідуальність”.
67. Структура особистості: спрямованість, здібності, темперамент, характер.
68. Класифікація концепцій особистості.
69. Структура особистості у психодинамічному напрямку
70. Підхід до особистості у біхевіоральному напрямку.
71. Екзистенціально-гуманістичний підхід до розуміння особистості.
72. Вітчизняні концепції особистості.

XII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Загальна психологія: Навч. посібник / О.Скрипченко, Л.Долинська, З.Огороднійчук та інш. – К.: ”А.П.Н.”, 1999. – 436 с.
2. Загальна психологія: Підруч. для студентів вищ. навч. закладів. / С.Д.Максименко, В.О.Зайчук, В.В.Клименко, В.О.Соловієнко. За загальною редакцією акад. С.Д.Максименка – К.: Форум, 2000. – 543 с.
3. Загальна психологія: Хрестоматія: Навч. посібник / О.В. Скрипченко,

- Л.В. Волинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Каравела, 2007. – 640 с.
4. М'ясоїд П.А. Загальна психологія. – К.: Вища школа, 2001. – 487 с.
5. Маклаков А.Г. Общая психология: Учеб. пособ. для вузов. – СПб.: Питер, 2000. – 592 с.
6. Психологія: Підручник / Ю.Л.Трофімов, В.В.Рибалка, П.А.Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л.Трофімова. – 3-тє вид., стереотип. – К.: Либідь, 2001. – 560 с.
7. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Загальна психологія. Навч. посіб. - Київ «Центр учбової літератури», 2012 р. - 296 стор.

Додаткова література:

1. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания / АН СССР, Ин-т психологии. — М.: Наука, 1977. - 380 с.
2. Ананьев Б. Г. Психология чувственного познания. — М.: АПН РСФСР, 1960.
3. Анастаси А. Психологическое тестирование. — М.: Педагогика. — Т. 1,2.
4. Анатомія центральної нервової системи (спинний і головний мозок). Навч.-метод. посіб. з анатомії людини. — К. 1999. — 120 с.
5. Асмолов А. Г. Психология личности: Принципы общепсихологического анализа: Учеб. для вузов по спец. «Психология». — М.: Изд-во МГУ, 1990. — 367 с.
6. Аткинсон Р. Человеческая память и процесс обучения / Пер. с англ. под общей ред. Ю. М. Забродина, Б. Ф. Ломова. — М.: Прогресс, 1980.
7. Бассин Ф. В. О развитии взглядов на предмет психологии // Вопросы психологии — 1974. — №4. — с. 101-113.
8. Бассин Ф. В. Проблема «бессознательного». (О неосознаваемых формах высш. нервной деятельности). — М.: Медицина, 1968.
9. Березин Ф. Б. Психическая и психофизиологическая адаптация человека. — Л.: Наука, 1988.
10. Бернштейн Н. А. Очерки по физиологии движений и физиологии активности. — М.: Медицина, 1966.
11. Брунер Дж. Психология познания. — М., 1977.
12. Брушлинский А. В., Поликарпов В. А. Мышление и общение. — Минск: БГУ, 1980.
13. Буюева Л. П. Человек. Деятельность и общения. — М.: Мысль, 1978. - 325 с.
14. Бурлачук Л. Ф. Психодиагностика личности. — К., 1989.
15. Бурлачук Л. Ф., Морозов С. М. Словарь-справочник по психологической диагностике. — К.: Наукова думка, 2004. — 200 с.
16. Веккер Л. М. Психические процессы. — В 3-х т. — Л.: Изд-во ЛГУ, 1974-1981.
17. Вундт В. Введение в психологию / Пер. с нем. — М.: Космос, 1912.

- 18.Выготский Л. С. Собрание сочинений: В 6-ти т. Т. 3: Проблемы развития психики / Гл. ред. А. В. Запорожец. - М.: Педагогика, 1983,
- 19.Гамезо М. В., Домашенко И. А. Атлас по психологии: Учеб. пособие. - М., 1986.
- 20.Годфруа Ж. Что такое психология. В 2-х тт. - М.: Мир, 1992.
- 21.Гиппенрейтер Ю. Б. Введение в общую психологию: Курс лекций: Учебное пособие для вузов. — М.: ЧеРо, 1997.
- 22.Данилов Н. Н., Крылова А. Л. Физиология высшей нервной деятельности. — Ростов на Дону: Феникс, 2001. — 480 с.
- 23.Дружинин В. Н. Психология общих способностей. — СПб.: Изд-во «Питер-Ком», 1999. - 368 с.
- 24.Занюк С. Психологія мотивації та емоцій. — Луцьк, 1997.
- 25.Иванников В. А. Психологические механизмы волевой регуляции. - М.: МГУ, 1991.
- 26.Изард К. Э. Психология эмоций. — СПб.: Питер, 1999.
- 27.Ильин Е. П. Мотивация и мотивы. — СПб.: Питер, 2000.
- 28.Ильин Е. П. Психология воли. — СПб.: Питер, 2000.
- 29.Китаев-Смык Л. А. Психология стресса. — М.: Наука, 1983.
- 30.Кликс Ф. Пробуждающееся мышление. История развития человеческого интеллекта. — 2-е изд., перераб. и доп. — К.: Вища школа, - 1985. - 295 с.
- 31.Кон И. С. В поисках себя: личность и ее самосознание. — М.: Политиздат, 1987. - 366 с.
- 32.Ладыгина-Коц Н. Н. Развитие психики в процессе эволюции организмов. — М., 1965.
- 33.Леонгард К. Акцентуированные личности. — Киев: Вища школа, 1989.
- 34.Леонтьев А. Н. Избранные психологические произведения: В 2-х т. Т. 1 / Под ред. В. В. Давыдова и др. - М.: Педагогика, 1983.
- 35.Линдсей П., Норман Д. Переработка информации у человека: Введение в психологию / Пер. с англ. под ред. А. Р. Лурия. — М.: Мир, 1974.
- 36.Личко А. Е. Психопатии и акцентуации характера у подростков. — Л.: Медицина, 1983.
- 37.Ломов Б. Ф. Проблема общения в психологии. — М.: Наука, 1981.
- 38.Мерлин В. С. Структура личности: характер, способности, самосознание: Учебное пособие к спецкурсу «Основы психологии личности». — Пермь, 1990.
- 39.Мерлин В.С. Личность как предмет психологического исследования. — Пермь, 1988.
- 40.Мещеряков А. И. Слепоглухонемые дети. — М., 1974.
- 41.Мясищев В. Н. Личность и неврозы. - Л.: Изд-во ЛГУ, 1960. -224 с.
- 42.Небылицын В. Д. Основные свойства нервной системы человека // Избранные психологические труды / Под ред. Б. Ф. Ломова. - М.: Педагогика, 1990.
- 43.Немов Р. С. Психология: Учебник для студ. высш. пед. учеб. заведений: В

- 3-х кн. Кн. 1: Общие основы психологии. — 2-е изд. — М.: Владос 1998.
44. Немчин Т. А. Состояния нервно-психического напряжения. — Л.: Изд-во ЛГУ, 1983.
45. Первин Л., Джон О. Психология личности: Теории и исследования. - М., 2000.
46. Пиаже Ж. Речь и мышление ребенка. — М., 1994.
47. Психологический словарь /Под ред. В. П. Зинченко, Б. Г. Мещеркова. - М., 1996.
48. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. — СПб: Изд-во «Питер», 2000. — 712 с. (Серия «Мастера психологии»).
49. Селье Г. Стресс без дистресса. — Рига: Виеда, 1992.
50. Симонов П. В. Мотивированный мозг: Высшая нервная деятельность и естественнонаучные основы общей психологии / Отв. ред. В. С. Русинов. — М.: Наука, 1987.
51. Скороходова О. И. Как я воспринимаю, представляю и понимаю окружающий мир — М.: Педагогика, 1992.
52. Фабри К. Э. Основы зоопсихологии: Учебник для вузов. — М.: Изд-во МГУ, 2000.
53. Фрейд З. Психология бессознательного: Сб. Произведений / Сост., науч. ред. М. Г. Ярошевский. — М.: Просвещение, 1989.
54. Фрейд З. Психология «Я» и защитные механизмы. — М.: Педагогика, 1992.
55. Холодная М. А. Психология интеллекта: парадоксы исследования. - М., Томск, 1997.
56. Хьел Л., Зиглер А. Теории личности. — Москва-Харьков-Минск, 1999.